

Raadsvoorstel

Tabel registratiegegevens

Registratienummer	26.0006936
Zaaknummer	Z26001377
Datum oordeelsvormende raadsvergadering	4 juni 2026
Datum besluitvormende raadsvergadering	18 juni 2026
Van afdeling	Griffie
Onderwerp	Richtlijn voor gebruik van AI Gemeenteraad Opmeer 2026
Portefeuillehouder	burgemeester H.M. Wiersema

Samenvatting

Met de AI-richtlijn van de gemeenteraad en de griffie wordt inzicht in de kansen en risico's van AI gebruik door raadsleden en griffie geboden en worden afspraken in het gebruik ervan vastgelegd. Hiermee bereikt de gemeenteraad een uniform kennisniveau met betrekking tot het gebruik van AI. Tevens zorgt de richtlijn ervoor dat de gemeenteraad voldoet aan de Europese AI-act en de vereisten van de AVG in het gebruik van AI.

Inleiding

Artificial intelligence (AI) wordt als technologie steeds vaker ingezet binnen het openbaar bestuur om werkprocessen te optimaliseren. Ook voor de gemeenteraad en griffie biedt AI kansen om slimmer en efficiënter te werken. Tegelijkertijd is het van belang om AI op een zorgvuldige, transparante en veilige wijze te gebruiken.

Het presidium heeft de griffie op 30 oktober 2025 de opdracht te geven om een richtlijn voor het gebruik van AI op te stellen, inclusief een bijbehorende handleiding. Met deze richtlijn voor de

Raadsvoorstel

gemeenteraad en de griffie worden er kaders gesteld aan het gebruik van AI, zodat dit op een verantwoorde wijze gebruikt kan worden. Tevens is de richtlijn bedoeld om inzicht te bieden in de werking en het gebruik van AI. De richtlijn gaat in op de juridische kaders omtrent het gebruik van AI, zoals Europese wetgeving en de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming). Daarnaast worden de kansen en risico's van AI in kaart gebracht en geeft de richtlijn enkele leidende principes in het gebruik van AI door zowel gemeenteraad als griffie.

Met het voorliggende raadsvoorstel wordt de raad voorgesteld de richtlijn vast te stellen. Na vaststelling zal de griffie een praktische handleiding ontwikkelen, welke als fluïde document zal fungeren. Deze handleiding zal in een later stadium aan de raad worden aangeboden.

Voorgesteld besluit

1. De Richtlijn voor gebruik van AI Gemeenteraad Opmeer 2026 vast te stellen.

Argumenten

1.1 De richtlijn biedt inzicht in de kansen en risico's van AI en legt afspraken over het gebruik ervan vast.

Het gebruik van AI biedt een aantal kansen die het werk van raadsleden en de griffie efficiënter kunnen maken. Het kan helpen met het opstellen van raadsinstrumenten en de voorbereiding op debatten. Daarnaast kan het behulpzaam zijn in het begrijpen van complexe beleidsstukken of het samenvatten van de grote hoeveelheid informatie die raadsleden vaak tot zich krijgen. Ook kan het gebruikt worden om meerdere beleidsstukken met elkaar te vergelijken en te analyseren.

Ook voor de griffie biedt het gebruik van AI mogelijkheden. Door AI op een slimme manier te gebruiken, kan de griffie tijd besparen in haar secretariële taken. Dit biedt extra ruimte voor de griffie om haar rol als adviseur van de raad te versterken en meer tijd te besteden aan de ondersteuning van raadsleden.

Tegelijkertijd is het gebruik van AI niet zonder risico's. Zo kan het te erg leunen op het gebruik van AI ertoe leiden dat gebruikers blind vertrouwen op de output van AI, welke niet altijd feitelijk juist is en in sommige gevallen bevooroordeeld en discriminerend kan zijn. Daarnaast schuilt in het gebruik van AI het gevaar op privacyschendingen en datalekken wanneer persoonsgegevens en gevoelige informatie worden ingevoerd. Tot slot heeft de inzet van AI ook ecologische gevolgen door het hoge energieverbruik van datacenters.

De richtlijn geeft voor deze kansen en risico's concrete uitgangspunten in het gebruik door zowel raadsleden als de griffie. Hiermee biedt de richtlijn handelingsperspectief om de kansen te benutten en de risico's te beperken. Daarnaast legt de gemeenteraad en de richtlijn afspraken over het verantwoord gebruik van AI vast.

1.2 Met de richtlijn bereikt de raad een uniform basiskennisniveau over de kansen en risico's van AI.

Raadsvoorstel

Als nieuwe technologie varieert de bekendheid met de kansen en risico's van AI sterk per gebruiker. Waar sommige raadsleden al veelvuldig gebruik gemaakt zullen hebben van AI, zullen er andere zijn die niet of nauwelijks bekend zijn met het gebruik ervan. De richtlijn zorgt ervoor dat de kennis van raadsleden hierover dichter bijeen komt te liggen. Wanneer alle raadsleden kennis hebben van het gebruik van AI op basisniveau, kunnen zij allen de kansen benutten die hiermee gepaard gaan en wordt het democratisch proces versterkt.

Gelijktijdig zal de kennis over de risico's van AI per raadslid variëren. Daarnaast hoeft veelvuldig gebruik van AI niet noodzakelijk bekendheid met de daarmee gepaarde risico's te betekenen. Door alle raadsleden duidelijkheid te verschaffen over de gepaarde risico's met het gebruik van AI, worden deze risico's beperkt.

1.3 De Europese AI-act verplichte gemeenten tot transparant gebruik van AI en AI-geletterdheid

De Europese AI-act werkt met 4 risicocategorieën, waarbij het gebruik door de gemeenteraad en griffie valt onder de categorie "beperkt risico". Dit houdt in dat er lichte transparantieplichtingen gelden voor het gebruik van AI. De richtlijn biedt inzicht in de wijze waarop transparant gebruik gemaakt kan worden van AI door raadsleden en de gemeenteraad. Dit zal uitgewerkt worden in de handleiding.

Tevens legt de AI-act de nadruk op AI-geletterdheid door de gebruikers ervan. Door deze richtlijn, de daaropvolgende handleiding en de aankomende AI-training wordt de AI-geletterdheid van de gemeenteraad bevordert.

1.4 De AVG verplicht de gemeenteraad en griffie tot een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens

Onder de AVG zijn de gemeenteraad en griffie verplicht tot een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. Dit heeft ook betrekking op het gebruik van AI, in zowel de keuze voor AI-tool als gebruik van de tool. De richtlijn en handleiding ondersteunen raadsleden en de griffie in een zorgvuldige omgang met deze zaken.

Daarnaast spreekt de raad in de richtlijn af om voor raadswerk uitsluitend gebruik te maken van M365 Copilot van Microsoft. Dit is AVG-vriendelijker omdat de data binnen de EU-datacenters blijft en de organisatie zelf de toegang en beveiliging controleert.

Kanttekeningen

1.1 AI is een complex onderwerp waarbij veel technische kennis vereist is voor het verantwoord gebruik ervan.

Zoals gesteld is AI een nieuwe technologie waarover specifieke specialistische kennis in veel organisaties nog schaars is. Geen van de medewerkers van de griffie bezit deze specifieke kennis bij bate van eerdere werkervaring of studieachtergrond. Om extra kennis in te zetten, is de richtlijn voor feedback voorgelegd aan de CISO, informatiemanagers en applicatiebeheerder van de gemeente.

Raadsvoorstel

Tevens is de richtlijn voorgelegd aan een externe expert op het gebied van AI gebruik door gemeenteraden.

1.2 AI is een snel veranderd fenomeen waarbij constant nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden.

De ontwikkelingen op het gebied van AI gaan in een hoog tempo. Hierdoor bestaat de kans dat een document als de richtlijn snel door nieuwe ontwikkelingen achterhaald kan worden. Om deze ontwikkelingen het hoofd te bieden, zal de handreiking die zal volgen op deze richtlijn worden opgezet als een fluïde document. Dit houdt in dat de handreiking geen vast document zal zijn, maar aan de hand van de meest recente ontwikkelingen aangepast zal worden. Wanneer de ontwikkelingen op het gebied van AI daarom vragen, zal ook de richtlijn worden geactualiseerd en opnieuw ter vaststelling aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Beoogd maatschappelijk effect

Een uniform basiskennisniveau van de kansen van AI stelt de gemeenteraad in staat om haar kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken beter uit te voeren. Daarnaast zal het democratisch proces ook gesterkt worden wanneer alle raadsleden zich bewust zijn van de kansen van AI en zich comfortabel voelen om deze kansen te benutten.

Door kennis van de risico's van AI kunnen zowel raadsleden als de griffie op een verantwoorde wijze gebruik maken van de technologie. Hiermee wordt de kans op voor inwoners schadelijke gebeurtenissen zoals privacyschendingen en datalekken beperkt.

Wettelijk kader

Europese AI-act

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Participatie

Dit voorstel leent zich niet voor participatie.

Communicatie

Het besluit zal op de gebruikelijke wijze gecommuniceerd worden.

Financiën

Er zijn geen financiële gevolgen met dit besluit gemoeid. De licentie voor M365 Copilot is inbegrepen bij de digitale omgeving die de gemeenteraad bij SSC DeSom afneemt. De AI training die de gemeenteraad zal krijgen is onderdeel van het inwerkprogramma en wordt bekostigd uit het trainingsbudget van de gemeenteraad.

Raadsvoorstel

Uitvoering

Na vaststelling zal de richtlijn per direct in werking treden als werkafspraken voor de gemeenteraad en de griffie. Eind mei zal de gemeenteraad tijdens zijn heilweekend een basistraining in het gebruik van AI ontvangen. Hierna zal de AI-handleiding door de griffie worden opgesteld, welke als fluïde document zal fungeren en daarmee periodiek naar aanleiding van de laatste ontwikkelingen op het gebied van AI worden bijgewerkt.

Bijlagen

Bijlage 1: Richtlijn voor gebruik van AI Gemeenteraad Opmeer 2026

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Opmeer,

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

gelezen het voorstel van het presidium van 23 april 2026,

gehoord de behandeling in de oordeelsvormende raadsvergadering van 4 juni 2026;

besluit:

1. De Richtlijn voor gebruik van AI Gemeenteraad Opmeer 2026 vast te stellen, **met de volgende wijziging op bladzijde 8:**

Wat betekent dit specifiek voor raad en griffie?

(...)

3. Gebruik **met het raadsaccount** uitsluitend de organisatie-gecontroleerde AI (M365 Copilot)

(..)

De raadsleden en griffiemedewerkers mogen **met hun raadsaccount** uitsluitend alleen gebruik maken van M365 Copilot voor raadswerk om zo de risico's zo klein mogelijk te houden. Controleer bij gebruik altijd of je bent ingelogd op je account als raadslid.

Uitgangspunt van deze richtlijn is het veilige en verantwoorde gebruik van AI modellen, ongeacht het specifieke systeem. Daarom wordt onderzocht welke criteria bepalend zijn voor veilig gebruik, zodat in de toekomst - na evaluatie van de richtlijn - meerdere AI-modellen onder de richtlijn kunnen vallen¹.

Besloten in de raadsvergadering van 18 juni 2026.

L. Gijben
griffier

H.M. Wiersema
voorzitter

¹ Amendement A12.1 van de fracties van CDA, PRO, de VVD en KERN8